

“Een gevaarlijke stof is bepaald geen risico als je er goed mee omgaat!”

Cursus Chemisch Voorbehandelen

Vier jaar geleden werd Nathalie Lopez (38) door de VOM benaderd om de cursus Chemisch Voorbehandelen te gaan geven. Lopez is al haar hele (weliswaar jonge) loopbaan in dienst bij dezelfde werkgever, MAVOM Chemical Solutions in Alphen aan den Rijn. Dat zie je niet zo vaak meer bij dertigers en veertigers, maar waarom zou je elders zoeken als je ter plekke steeds kunt doorgroeien? Die mogelijkheid kreeg en krijgt zij dan ook volop.

Lopez volgde de opleiding Analytische Chemie aan de HLO (Hoger Laboratorium Onderwijs), gevolgd door een eenjarige post-hbo-kopstudie Commerciële economie. In het kader van die kopstudie liep ze stage bij MAVOM, waar ze sindsdien dus is “blijven hangen” en diverse interessante functies heeft bekleed. Ze begon als reinigingsspecialist in de technische buitendienst, kreeg toen een functie als specialist op het gebied van ijzerfosfateren en is de laatste vijf jaar werkzaam als KAM-coördinator (Kwaliteit, Arbeidsomstandigheden, Milieu en veiligheid). Al die tijd heeft ze zich voortdurend ook zelf bijgeschoold: interne verkooptrainingen, een jaar kopstudie milieukunde, een jaar kopstudie KAM en een zogenaamde ‘green belt/Six Sigma’-opleiding Kwaliteit en verbeteringen (naar analogie van de ‘groene band’ bij judo). Bij MAVOM is ze één van de ruim zeventig werknemers, verdeeld over de hoofdvestiging in Alphen aan den Rijn en een verkoopvestiging in het Belgische Schelle. Het bedrijf is producent en distributeur van chemische oppervlaktebehandelingsprocessen, -technieken en -producten. Daarnaast is MAVOM distributeur van diverse speciaalchemicaliën. Op het gebied van chemische oppervlaktebehandeling is het bedrijf één van de twee grote spelers in Nederland. MAVOM bestaat uit een handels- en een chemietak, waarin het over een groot eigen laboratorium beschikt. De handelstak van het bedrijf biedt een assortiment aan lijmen, smeermiddelen, metaalbewerkingsvloeistoffen, reinigers, siliconenproducten en diverse producten voor reparatie en onderhoudswerkzaamheden, en verzorgt de opslag, distributie en technische ondersteuning van producten van derden.

Lopez weet niet of zij de eerste vrouwelijke cursusleider voor de VOM is, maar momenteel is ze wel de enige! Als er vraag is naar de VOM-cursus, is die ook substantieel. Lopez: “Het aantal deelnemers varieert van tien tot vijftien, maar er zijn ook uitschieters bij: bedrijven die al hun personeel de cursus laten volgen, waardoor je soms klassen van twintig tot dertig mensen hebt!” Deelnemers aan de cursus zijn ‘waardebepalers’ dus medewerkers die direct met de producten van de klanten bezig zijn: afhalers, spuiters, leidinggevend. Lopez: “Een behoorlijk verschil in niveaus dus, maar de gemeenschappelijke noemer is dat men weinig tot geen specifieke voorkennis heeft van chemische processen. Het zijn niet de mensen die verantwoordelijk zijn voor de chemische baden, zoals een hoofd van de lakkerij die over de kwaliteit en veiligheid van de badsamenstelling waakt. De grootste groep bestaat uit mensen van de werkvloer.”

Lopez weet niet of zij de eerste vrouwelijke cursusleider voor de VOM is, maar momenteel is ze wel de enige! Als er vraag is naar de VOM-cursus, is die ook substantieel. Lopez: “Het aantal deelnemers varieert van tien tot vijftien, maar er zijn ook uitschieters bij: bedrijven die al hun personeel de cursus laten volgen, waardoor je soms klassen van twintig tot dertig mensen hebt!” Deelnemers aan de cursus zijn ‘waardebepalers’ dus medewerkers die direct met de producten van de klanten bezig zijn: afhalers, spuiters, leidinggevend. Lopez: “Een behoorlijk verschil in niveaus dus, maar de gemeenschappelijke noemer is dat men weinig tot geen specifieke voorkennis heeft van chemische processen. Het zijn niet de mensen die verantwoordelijk zijn voor de chemische baden, zoals een hoofd van de lakkerij die over de kwaliteit en veiligheid van de badsamenstelling waakt. De grootste groep bestaat uit mensen van de werkvloer.”

De volledige cursus beslaat zeven bijeen-

komsten, waarvan twee lessen over veilig werken met chemicaliën en vijf lessen over het chemisch voorbehandelen zelf. Niet zelden echter vraagt een bedrijf alleen het gedeelte over veilig werken, of heeft het behoefte aan cursusmodulen als deel van – of aanloop naar – een andere VOM-cursus. Bijvoorbeeld de Cursus Poedercoaten. Lopez: “De cursus Chemisch voorbehandelen is in eerste aanleg ook geschreven door mensen uit de poedercoatwereld, en vervolgens gescreend en aangevuld door mij en mijn collega-docenten.”

Komen cursisten ook met vragen over bestekken en dergelijke? “Nee, over het algemeen komen de mensen met andere vragen: meestal uit de praktijk van hun dagelijks werk. Ik besteed wel een uur of wat aandacht aan wetgevingsaspecten, maar de cursus is toch voornamelijk ingericht op praktijkmensen, die vooral praktische tips willen. Wat doe je in welk procesbad, hoe controleer je de chemische samenstelling, hoe kun je fouten voorkomen of herstellen? Dat zijn de vragen die leven.”

In de cursus zit dan ook een mooi gedeelte over ‘troubleshooting’. Kan Lopez daarvan een voorbeeld noemen? “Ik laat bijvoorbeeld het verschil zien tussen plaatmaterialen die goed en minder goed ontvet zijn. Als blijkt dat bij een sproeitest met waterverneveling het water op de plaat gaat ‘kralen’, is er iets misgegaan. Want als het goed is gebeurd, moet een egale waterfilm zichtbaar worden. In de cursus wordt dan ingegaan op mogelijke oorzaken: de concentratie in het chemisch bad is verkeerd, of de druk van de sproeiers laat te wensen over. Het kan ook liggen aan de temperatuur van het bad of aan de behandelings tijd die voor een bepaald uitgangsmateriaal tekortschiet. Of een combi-

natie van factoren, wat het complex maar natuurlijk wel zo boeiend maakt.”

Welke ontwikkelingen in het vakgebied ziet zij? “De twee voornaamste ontwikkelingen zijn de continue doorgroei naar milieuvriendelijker processen en het streven naar kostenreductie. Om met het laatste te beginnen: betere processen komen er niet, die zijn zelf al van hoge kwaliteit. Bedrijven zijn dus op zoek naar meer efficiëntie om de kosten te drukken. Denk bijvoorbeeld aan meerdere materialen in hetzelfde bad. En aan de milieukant is de laatste jaren van alles in beweging: bijvoorbeeld het vervangen van ijzerfosfatering en zinkfosfatering door fosfaatvrije processen die worden toegepast bij kamertemperatuur. Vooral in vergelijking met zinkfosfateren geven deze processen ook veel minder slibvorming. En bij de voorbehandeling van aluminium het streven naar chromaatvrije productie. Wetgeving schrijft dat nog niet voor, maar bedrijven hebben wel een zogenaamde ‘minimalisatieverplichting’: als er alternatieven voorhanden zijn, moet je die gebruiken. Je ziet dat bedrijven dat steeds meer uit zichzelf gaan doen, ook omdat klanten in toenemende mate hogere milieueisen gaan stellen.”

Over veiligheid en risico's

Veiligheid is gericht op de risico's die zich bij gevaarlijke situaties in een arbeidsomgeving kunnen voordoen, maar gaat ook gepaard met arbeidshygiëne en welzijn. Deze drie samen omvatten de arbeidsomstandigheden. De regelgeving op het gebied van arbeidsomstandigheden is uitgegaan van het bevorderen van menswaardige arbeid in relatie tot gezondheid, welzijn en veiligheid. De regelgeving is onder meer opgebouwd uit een Arbo-wet. De instantie die is belast met de controle en de beoordeling van de arbeidsomstandigheden is de arbeidsinspectie. De arbeidsinspectie gaat na of er voldoende preventieve maatregelen door het bedrijf zijn genomen voor gezondheid, welzijn en veiligheid van de medewerkers. Hierbij wordt ten eerste gekeken naar bronbestrijding, dat wil zeggen: of het bedrijf er voldoende naar streeft om risicovolle processen, stoffen en materialen te vervangen. Als hieraan is voldaan, wordt nagegaan of er voldoende technische voorzieningen zijn aangebracht die de risico's voor de gezondheid en de veiligheid verminderen. Bij werkzaamheden met een verhoogd risico wordt nagegaan of deze in afzonderlijke ruimten worden uitgevoerd en of er voldoende wordt gedaan aan compartimentering bij het bedrijf.

Het lesgeven bevalt Lopez prima. Naast de VOM-cursus geeft ze met veel plezier ook trainingen van een dagdeel aan klanten, “om de puntjes op de i van veiligheid te zetten”. Is er volgens Lopez in de reguliere dagopleidingen voldoende aandacht voor het vakgebied? “In de laboratoriumopleidingen natuurlijk wel. Maar in vakken die alleen zijdelings met chemie te maken hebben, komt

het werken met gevaarlijke stoffen er bijkijkend vanaf. Wat is bijvoorbeeld het verschil tussen ‘risico’ en ‘gevaar’? Men ziet dat vaak als synoniemen, maar een gevaarlijke stof is bepaald geen risico je er goed mee omgaat! Dat wil zeggen: als je maar weet wat die stof doet én wat je zelf doet!”

(advertentie)

DE CURSUS CHEMISCH VOORBEHANDELEN BESTAAT UIT TWEE GEDEELTEN:

1. Basiskennis chemische stoffen, waarin de volgende aspecten aan bod komen:
 - veilig werken met chemische stoffen;
 - herkennen van chemische stoffen: wat zijn de gevaren, waar kan ik daarover informatie vinden?
2. Chemisch voorbehandelen, waarin de volgende lessen zijn vervat:
 - processtappen, wat gebeurt er in welk procesbad?
 - hoe controleer je dingen?
 - troubleshooting;
 - voorbehandeling van verschillende materialen, voorbehandelings-systemen.